

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Є24 **Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень** : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

АРАКЕЛЯН МІНАС РАМЗЕСОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
перший проректор, доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України*

ЮРИДИЧНІ КЛІНІКИ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ДОПОМОГИ: МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Надання юридичної допомоги pro bono є традиційним завданням юридичних клінік по всьому світу. Клієнтам юридичних клінік пропонуються юридичні консультації безпосередньо студентами юридичних факультетів, які зараховуються на клінічний курс чи волонтерами під наглядом персоналу клініки. Іноді клієнти спрямовуються клінікою до відповідних державних установ, міжнародних організацій чи приватних адвокатів. Сьогодні юридичні клініки є досить ефективною моделлю надання безоплатної правової допомоги громадянам.

Вважається, що вперше термін «юридична клініка» вжив у 1855 році Д. І. Мейер. Головна ідея створення юридичної клініки полягає у практичному характері викладання юридичної науки.

На початку ХХ століття поняття «клінічної юридичної освіти» починає використовуватися у США, визначивши новий напрямок у юридичній науці. У 20–30-х роках ХХ століття термін «клінічна» вживається разом із поняттям «юридична освіта». Це було відображенням певної тенденції у сфері юридичної освіти – внести соціальні аспекти вивчення права, запропонувавши запозичити ідею принципово нового виду навчання юристів саме з медичної професії, де існувала традиція використовувати клініки, які функціонують, як основу для підготовки молодих фахівців.

Одна з перших юридичних клінік була створена при юридичному факультеті Гарвардського університету в 1913 році і називалася Гарвардське Бюро юридичної допомоги. Юридичний факультет Гарвардського університету був і залишається одним із найстаріших, найбільших та найпрестижніших юридичних вищих навчальних закладів. Перший досвід Гарвардського університету, пов'язаний з функціонуванням юридичної клініки, сприяв поширенню цієї практики в інших вищих навчальних закладах, і в результаті став стандартом практичної діяльності в інших юридичних школах.

Втім питання про етимологію терміну «юридична клініка» в юридичній літературі досі викликає дискусію. Термін «юридична клініка» походить від англійського «Law clinic» і така назва є не зовсім звичною для юридичної науки. На відміну від слова «клініка» (з грец. klinice – лікування), під яким у суспільстві однозначно розуміють установу лікарняного типу, де надання медичної допомоги хворим поєднується з науково-дослідною та педагогічною роботою, характеристика поняття «юридична клініка» зводиться до інституту (структурно оформленого підрозділу вищого юридичного навчального закладу

чи юридичного факультету, громадської організації чи правової консультації) або складової частини навчального процесу (спеціального навчального курсу) у вищому навчальному закладі з метою набуття студентами старших курсів практичних навичок професії правника шляхом надання юридичних консультацій соціально вразливим верствам населення на безоплатній основі.

Юридична клініка, на думку Ю. О. Фігеля, у її інституційному розумінні за своєю суттю є унікальним навчально-практичним центром (лабораторією) у складі викладачів та студентів старших курсів, який створюється та функціонує на базі вищого навчального закладу юридичного профілю з метою підготовки висококваліфікованого правознавця, що володіє знаннями як правової теорії, так і практики [1].

Основна функція юридичних клінік полягає як у підвищенні обізнаності громадськості, так і в забезпеченні доступу до юридичної науки для нефахівців та некомерційних організацій, що на практиці означає, що організації громадянського суспільства матимуть безкоштовний доступ до юридичних досліджень, які проводяться в юридичних клініках.

Юридичні клініки можуть працювати як самостійно, так і в рамках університетів та юридичних факультетів. Зазвичай вони надають безкоштовну юридичну допомогу в галузі цивільного, кримінального та адміністративного права, у тому числі консультації з питань сімейного, трудового та податкового права, а також надають допомогу у складанні документів.

Юридичні клініки є доступним та недорогим джерелом юридичної допомоги для своїх клієнтів, а для студентів – цінною можливістю застосовувати теоретичні знання на практиці і покращувати свої навички у спілкуванні з клієнтами та вирішенні правових проблем.

Юридичні клініки можуть надавати не лише консультативну допомогу, а й представляти інтереси клієнтів у суді, надавати допомогу у врегулюванні суперечок тощо. Проте для цього зазвичай потрібна ліцензія на надання юридичних послуг, яку клініка може отримати у відповідних органів. Юридичні клініки можуть працювати як на постійній основі, так і тимчасово, в рамках певних проектів чи заходів. Юридичні клініки можуть працювати з різними категоріями клієнтів, включаючи незаможні та вразливі верстви населення, такі як біженці, безробітні та інші. Вони також можуть допомогати малому бізнесу та некомерційним організаціям, надавати правову допомогу протестувальникам та захищати права членів суспільства.

Юридичні клініки є важливою частиною юридичної системи та забезпечують доступність юридичної допомоги для широкої категорії населення. Безумовно вони сприяють підтримці справедливості та рівності перед законом.

Сьогодні юридичні клініки є важливим компонентом правової системи, забезпечуючи доступність правосуддя для всіх верств населення, допомагаючи суспільству у захисті їхніх прав та законних інтересів громадян. Крім того, юридичні клініки мають важливе значення для розвитку юридичної культури та освіти у суспільстві, вони можуть

організовувати семінари, конференції та інші заходи для створення обізнаності громадськості про права та закони, тим самим підвищуючи правову грамотність населення та сприяючи дотриманню законів.

Список використаних джерел:

1. Фігель Ю. О. Роль юридичних клінік у формуванні вмінь реалізації права студентами юридичних спеціальностей : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Ю. О. Фігель. Львів, 2010. 198 с.

Ключові слова: юридична клініка, клінічна юридична освіта, юридична допомога, юридична освіта, захист прав громадян.

Key words: law clinic, clinical legal education, legal assistance, legal education, protection of citizens rights.

ANDREICHENKO SVITLANA

*National University “Odesa Law Academy”,
Professor of the Department of International Law and European law,
Doctor of Law, Professor*

KOSIANENKO SERHII

*National University “Odesa Law Academy”,
PhD student of the Department of International Law and European law*

**THE FIGHT AGAINST IMPUNITY IN INTERNATIONAL
CRIMINAL LAW (THROUGH THE PRISM OF THE AUT DEDERE
AUT JUDICARE OBLIGATION)**

The term “impunity” refers to situations in which there are no effective measures to penalize violations or when such measures are not enforced. Impunity may result from a political decision and amnesty regulation or from a judicial system that functions poorly or is disintegrating. In international law, impunity most often results from the absence of judicial mechanisms that are capable of judging a failure to comply with established rules [1]. The fight against impunity is one of the most important principles in international criminal law. Every person guilty of committing a crime under international law is subject to criminal responsibility and punishment.

The principle of the fight against impunity is reflected in a number of documents at the international level. Principle I of The Nuremberg Principles states that “any person who commits an act which constitutes a crime under international law is responsible therefor and liable to punishment” [2]. The International Military Tribunal in Nuremberg determined that leaving the committed evil unpunished would be unjust. The UN General Assembly on December 18, 1971, in Resolution “Question of the punishment of war criminals and of persons who have committed

СЕКЦІЯ 8
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО
ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Бехруз Хашматулла Набієвич Концептуальність методології міжнародного права	304
Аракелян Мінас Рамзесович Юридичні клініки як засіб забезпечення доступності юридичної допомоги: міжнародний та вітчизняний досвід	307
Andreichenko Svitlana, Kosianenko Serhii The fight against impunity in international criminal law (through the prism of the aut dedere aut judicare obligation).	309
Сурілова Олена Олексіївна Обмеження методів та засобів ведення бойових дій в системі законів та звичаїв війни	312
Стець Олег Миколайович Використання компаративного підходу в порівняльному правознавстві	316
Акіменко Юлія Юріївна Участь України в уніфікації міжнародного приватного права в ЄС	319
Белозубова Оксана Олександрівна Гуманітарна дипломатія: стара форма і новий зміст	322
Vladyshvska Viktoriia About problems of non-proliferation of nuclear weapons	325
Войтович Павло Петрович До питання щодо формування та реалізації державної політики щодо доступу до правової інформації	327
Волощук Оксана Троянівна Злочин агресії як найбільш небезпечний міжнародний злочин проти міжнародного правопорядку, безпеки та миру	330
Гаргат-Українчук Ольга Миронівна, Юрчишин Наталія Геннадіївна Проблеми міжнародного захисту прав людини	334
Градецький Андрій Вікторович Суб'єкти протидії воєнним злочинам та попередження збройних конфліктів	337
Гриб Анна Миколаївна Роль незалежної міжнародної комісії по розслідуванню порушень в Україні	341
Грабинський Михайло Ігорович, Грушко Мальвіна Валеріївна Питання відповідальності за порушення зобов'язань державою-попередницею в міжнародному праві	343